

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 filieri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane

Pe 1/2 an — — 2 coroane

Pe un 1/4 an — 1 coroan

Pentru strălăutate:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Rău după rău, foc după foc.

Pavlik, mântuitorul parlamentarismului lui Tisza, a fost acum și la Viena ca să mântuie delegațiunea lui Lukács de primejdia opoziției obstructioniste. S'a dat astfel cel mai bun prilej lumii civilizate și Vienei în special, unde-și are reședința împăratul-rege — să vadă ce fel de libertate și constituțiune există în Ungaria, cu ce mijloace și cu ce sprijin reușește încă Lukács să țină frinele puterii în mână.

Și la Viena, deputații opoziționiști cari au venit să ia parte la ședințele Delegațiunii, au fost maltratați și huiduiți de slugile polițiste ale lui Tisza-Lukács. Felul de guvernare sălbatică al acestor cărmuitori maghiari a fost încercată și exercitată și pe pământ austriac.

Vecinii nostri austriaci s'au putut dar convinge, că fără domnul inspector de poliție Pavlik și a oamenilor săi, Lukács și Tisza de mult ar fi fost măturați dela locurile lor, iar țara ungurească, cu sapa și lopata ar fi fost vindecată de relele tiraniei.

Istoria lumii a nimicit sub călcâile sale și alți cavaleri despotici mai de hai ca Tisza și Lukács, oricâtă poliție și armată le-a stat la dispoziție, și același sfârșit vor avea și acești „patrioți“ hoți ai țării noastre. Popoarele din Ungaria au dreptul să-și croiască soarta lor după voința lor și nu după porunca și placul unor politicieni fanatici.

Și e o binefacere pentru această țară, că alături de masele populare stă astăzi pe picior de bătaie o opoziție în care se află foști ministri și actuali consilieri intimi ai monarhului, oameni de aceeași clasă, de același rang ca acei cari conduc azi treburile țării. Și acești oameni cu avere și situație, de viață nobilă, au fost împinși de nelegiuirile lui Tisza — să ajungă astăzi luptători din primele șiruri pentru drepturile poporului.

Aceasta e o mângâiere pentru țară și o prevedere că izbânda va fi din partea democrației.

Dacă dela guvern, vine acum rău după rău asupra Ungariei, — luptătorii poporului vor provoca foc după foc pretutindeni, în care vor trebui să se mistuie dușmanii nației.

Tisza și Lukács să urmeze numai înainte pe calea ce-au apucat-o. Noi știm mai iute decât dânsii unde vor ajunge. Și calul de e cu patru picioare și tot se poticnește, iar vulpea cât e de vicleană și de multori cade în cursă — căci păcatul își caută vinovatul.

Viena, teatrul luptelor contra regimului Lukács-Tisza.

40 deputați opoziționiști la Viena. — Primirea lor triumfală de către muncitorimea din Capitala Austriei. — 140 polițiști din Budapesta în Viena. — Pavlik stăpân pe „Casa maghiară“ din Viena. — Noul încăierări între polițiști unguri și deputații opoziționiști. — O măreață adunare a socialdemocrației din Viena. —

Cum era de prevăzut opoziția unită, odată cu deschiderea Delegațiunii în Capitala Austriei — și-a strămutat lupta contra lui Lukács și Tisza și pentru drepturile poporului, — în Viena.

Duminea trecută au plecat patruzeci de deputați ai partidelor unite, la Viena. Dintre tovarășii noștri au pornit tot la Viena, tov. dr. Kunfi, Kondor, iar tov. Buchinger, Garbai și Garami, plecaseseră înainte cu două zile la Viena.

La gara din Budapesta se aflau 200 de studenți universitari și muncitori. La plecarea trenului isbucniseră cu toți în strigăte însuflețite. „Trăiască opoziția luptătoare“. „Sus votul universal“.

La gara din *Érsékujvár*, un public de câteva sute persoane a salutat pe deputați, și cu capetele descoperite au cântat împreună cu taraful de lautari, imnul lui Kossuth. Deputatul Zoltan Désy a adresat câteva cuvinte mulțimei:

„Stimați prieteni! Ne ducem să ne împlinim datoria. Și o vom împlini cu orice preț, în butul tuturor picioarelor. Ținta de pe urmă a luptei noastre e libertatea poporului, și o Ungaria democratică“.

Furtuni de aplauze acoperă cuvintele deputatului. Trenul oprindu-se apoi la Pojun, și aici s'a făcut o caldă primire de cetățenii acestui oraș, adunați în gară vre-o 300 la număr. Se auzeau strigăte: „Jos Lukács, Tisza“. „Vrem votul universal“.

Aci Zoltan Désy a spus următoarele:

Stimați prieteni! Puteți fi incredințați că însuflețirea voastră, sprijinul vostru ne întărește în lupta ce o ducem. Vom restabili constituția, în locul formeii pe hârtie, în locul absolutismului parlamentar, vom înfăptui adevărata constituție cu adevărata libertate. O altă ieșire din aceasta anarhie nu vedem decât în lărgirea drepturilor poporului. Luptând pentru libertățile constituționale — luptăm pentru o Ungaria democratică.

Primirea la Viena.

În Viena se făcuse mari pregătiri pentru primirea deputaților opoziționiști. S'a răspândit un apel cu următorul conținut:

Unguri, cetățeni și muncitori! Guvernul Tisza-Lukács robește Ungaria, voind să împiedice ca fiecare cetățean și muncitor să aibă aceleași drepturi și ca Ungaria să se desvoalte în mod democratic. Impotriva acestui absolutism de stat, trebuie să luptăm împreună cu opoziția și poporul muncitor din Ungaria. Deputații opoziției sosesc Duminecă la Viena pentru a protesta cu energie în delegațiunii contra guvernului reacționar Tisza-Lukács. Veniți dar cu toții, Duminecă la 6 seara la gară, pentru a arăta simpatia noastră opoziției și a-i îmboldi să

nu înceteze lupta până ce nu va fi prăbușit regimul Tisza-Lukács, până ce votul universal va asigura viitorul Ungariei“.

Apelul acesta a avut rezultatul așteptat. Peste zece mii de muncitori unguri și austriaci au venit la gară, și a domnit acolo o însuflețire, un entuziasm, care a întrecut toate așteptările. S'au ținut mai multe cuvântări, urându-se bun sosirea deputaților.

Poliția maghiară operează...

Înainte cu o zi a sosit la Viena 140 de polițiști din Budapesta sub comanda lui Pavlik. Imbrăcați în haine civile, dânsii s'au furișat în „Casa maghiară“ din Viena, pentru a săvârși și acolo acte de sălbătăcie față de deputații opoziției.

Și așa a fost. Căm ca să pătrună în sala unde delegațiunile țin ședință, era lipsă de bilete de intrare, oamenii guvernului ungar, avură grijă să elibereze numai la zece deputați opoziționiști asemenea bilete, iar alte 50 bilete fură împărțite la mamelucii guvernamentali, la polițiști și cucoane.

Luni după amiază când a venit în grup mare toți 40 deputați opoziționiști, ca să intre în „Casa maghiară“, au fost respinși, ghionțiți, și scoși afară cu săbiile scoase de polițiștii unguri sub comanda lui Pavlik. Numai la 10 deputați, cari au avut bilete li s'a dat drumul, sus în galerie. Când baronul Harkany a deschis ședința, contele Károly se scoală dela locul său din galerie și strigă: — „Delegațiunile astea sunt nelegale. Puterea armată ne împiedică să intrăm aci. Protestăm contra alcătuirii ei“.

Ceilalți 9 deputați opoziționiști repetară în cor:

— Protestăm, protestăm.

Răspunsul a fost că deputații guvernamentali și delegații s'au ridicat dela locurile lor, strigând:

— Afară cu ei. Afară cu ei.

Deputații opoziționiști plecară, din propria lor hotărâre, strigând mereu.

— Sunt delegațiuni nelegiuite!

Rămăși singuri, guvernamentali își făcură apoi treburile.

O adunare socialistă.

Seara a avut loc într-o sală încăpătoare, o adunare convocată de socialdemocrații unguri din Viena. Au luat parte sute de muncitori, cari au urmărit cu însuflețire, vorbirele aprige ale tov. Em. Buchinger și ale deputaților socialiști-austriaci dr. Ellenbogen și Winarski. Din partea acestora din urmă s'a citit o rezoluție prin care se declară, că adunarea vede numai în votul universal neafalsificat condițiunea primă a desvoltării sănătoase a Ungariei, iar proletariatul austriac exprimă cea mai caldă sim-

patie socialdemocrației ungare în lupta sa eroică, plină de jertfă, vestejind ticăloșiile bandei de oligarhi maghiari“.

După adunare, seară, a avut loc o demonstrație de stradă.

Reîntoarcerea deputaților opoziționiști la Budapesta,

Marti, seara, a fost un bun prilej pentru muncitorimea și cetățenii independenți ai Capitalei să-le facă o caldă primire însușindu-i la continuarea luptei cu orici mijloace.

Ministrul președinte Lukács învinuit de furturi și pungășii.

— Destăinuirile senzaționale ale unui gazetar și ale unui deputat. —

A stărnit pretudindeni mare senzație mărturisirile făcute de către un gazetar și apoi de către un deputat despre afacerile necurate ale ministrului președinte Lukács.

Iată în ce constă aceste mărturisiri.

Cunoscutul publicist Victor Aradi („Erdély“), un om de caracter și inzebrat cu o mare cultură, a scos zilele acestea o broșură intitulată: „Portretul lui Lukács“. În această broșură, autorul arată cu acte și fotografii, cum și-a făcut Lukács avere din banii statului și din jefuirea și ruina materială a unor mineri români.

Ladislau Lukács locuise înainte în Zalatna, unde posedă trei case. Una din aceste clădiri, veche și dărăpănată, care nu face mai mult decât câteva sute de coroane, a vândut-o erarului cu 12.276 cor. O a doua clădire a sa, tot așa de veche, — după ce a trecut-o ca aparținând unei rudeni a sale, a dat-o în chirie tot la erar cu 1640 cor. anual.

La mai rămas dar lui Lukács o a treia casă, gata să se dărâme. Acoperământul era putrezit, colanadele plecate spre prăbășire, zidurile pline de spărturi. Ce să înceapă Lukács cu casa asta? S'a gândit mult și tot a rămas la ideea s'o vândă și pe aceasta erarului. Ca lumea să nu aștepte acest târg, s'areștat mameluc din partidul guvernamental, cu Eduard Mayer care e mare și tare la o bancă din Alba-Iulia. Acesta se preface că cumpără pentru bancă, casa lui Lukács cu

85.000 coroane. După ce a fost prețuită atât de scump, Lukács, în calitate de ministru de finanțe, face ca statul să cumpere aceeași casă pentru 90.000 coroane. Reparațiile costa 30.000 coroane — iată dar statul păgubit cu 120.000 coroane, asta în interesul lui Lukács.

*

A doua demascare, vine din partea fostului secretar de stat al ministrului de finanțe, deputatul Zoltan Desy. D-sa voise încă în luna Mai, să ia cuvântul în Cameră, înainte de intrarea în ordinea de zi, spre a face senzaționala destăinuire că guvernul luase din tezaurul statului suma de 4 milioane coroane pentru a-i cheltui în alegerile generale.

Destăinuirea n'a fost însă făcută atunci, mai întâi pentru că Desy nu căpătase încuviințarea președintelui Camerei Tisza, de a vorbi înainte de intrarea în ordinea zilei; apoi pentru că un prieten de idei al său îl sfătui să păstreze tăcere în interesul păcii ce era pe cale să se facă între opoziție și guvern.

Săptămâna trecută, fostul secretar, de stat, Desy, a luat cuvântul într-o adunare a studenților universitari și a pronunțat un violent discurs contra primului-ministru Lukács. În acest discurs Desy spunea, între altele, următoarele:

„Există în toată Europa un secret deschis, cunoscut de toți, că Lukács este cel mai mare panamist“ (pungași).

Declarația aceasta a lui Desy a provocat în cercurile politice cea mai vie senzație și numeroase gazete l'au rugat pe Desy să lămurească spusele sale. Și a declarat că din averea publică Lukács a luat 4 milioane coroane, folosindu-le la alegeri în favoarea deputaților guvernamentali.

Lukács care pe atunci era ministru de finanțe, e răspunzător de faptul defraudării din Cassa statului a acestei sume de 4 milioane.

Fostul secretar de stat declară că e în stare să dovedească cu acte temeinicia acestor acuzații.

Desy a declarat, unui colaborator al ziarului „A nap“, că la ultimile alegeri generale, guvernul a defraudat din Cassa statului suma de 4 milioane coroane și aceste 4 milioane trebuie să fie restituite Cassei statului.

La urmă Desy spune că, pe câtă vreme spera că pacea va fi realizată, a tăcut.

Acum, însă, când vede că Lukács, pentru interesul persoanei sale, primejduiește liniștea

și Constituția țării, el se vede nevoit a releva faptul pentru a statua un exemplu.

Față cu destăinuirile senzaționale ale deputatului Desy, guvernul declară că va da în curând ocazie lui Desy să justifice acuzațiile sale.

Viața politică și socială.

IN STRAINATATE.

Starea spiritelor în Balcani.

Deși nu numai în Serbia și Bulgaria, dar și în Grecia, se țin adunări populare, în care se cere războiul contra Turciei, totuși este eschis ca în cursul acestui an să izbucnească vreun război în Balcani.

Statele mai mici din Balcani, nu pot începe vre-o acțiune armată contra Turciei, fără sprijinul diplomatic și material al vreunei mari puteri.

Sârbii, bulgarii și grecii cari până acum cereau împărțirea imperiului otoman, se mulțumesc în împrejurările de față dacă Poarta acordă fraților lor din imperiu reforme și concesiuni naționale.

Se naște întrebarea dacă într'adevăr trebuie introduse reforme în Turcia, și oare fără acele reforme nu se poate menține liniștea în Balcani? Asupra acestor reforme trebuie să discute Europa. Puterile din Europa nu se pot feri de a intra în discuțiuni asupra acestor reforme, și în intervalul cât durează consfăturile între marile puteri, guvernele și domnitorii statelor balcanice nu pot recurge la arme, ci trebuie să liniștească spiritul războinic atârdat de naționaliști.

Actualul guvern turcesc vede clar situația externă; se îndoește numai dacă se poate încrede în propunerile ministrului de externe austro-ungar, sau nu. Profestarea guvernului turc contra amestecului puterilor europene în afacerile interne ale imperiului otoman are numai un caracter academic, de formă, fiindcă guvernul turc trebuie să țină seamă de părerea tinerilor turci în chestiunile ce privesc suveranitatea imperiului otoman.

În Turcia, alegerile pentru noul parlament se vor face la sfârșitul lunii acestea sau la începutul lui Octombrie. Guvernul turc a început să ia măsuri administrative.

În ce privește tratativele de pace, între Turcia și Italia — un diplomat a declarat că ambele părți doresc pacea, nu știu însă cum s'o încheie. Punctul principal este:

ALEXANDRU PETŐFI.

SUNT CATANĂ.

Am slujit în oaste și-am fost catană,
Nici căprar n'am fost eu, ci mereu catană.
Mândra tinerete 'n oaste mi-am lăsat
Și cu bătrânețea m'am întors în sat.

Imi făceam corvada, stam la toate gata
N'am luat pedeapsă un minut măcar,
Iar, la liberare, care mi-a fost plata?...
M'a bătut pe umăr domnu' ghinărar.

Trad. de: St. O. Iosif.

H. HEINE.

IMN MORȚEI.

Moartea-i revoluționară: Ea rezumează ființa, ea o agită, o compune și o descompune, fără curmare. Ea nu unește decât spre-a despărți, ea nu crează decât spre a nimici.

Ea ridică mormântul până la înălțimea tronurilor, și regii dispar la cea dintâi lovitură a ei. Ca și cum i-ar lua vântul. Ea îi apucă de urechi, și regii o urmează ca niște păcătoși de pungăși și ea li culcă în

lung sub piatra de mormânt. Regii mor: ce le pasă popoarelor, cari mor cu miile pe câmpul de bătaie, cari au îndurat frigul în ierenele aspre, pe când cărmuitorii își încălzeau burta în buduarele palatelor lor, cari au stat la strâmtoare în pușcării, pe când stăpânitorii se preumblau călare pe întinsele lor domenii. Ce are a face dacă mor cărmuitorii aceștia.

Cu ajutorul ministrilor lor — ei s'au îngrășat din dări, pe când popoarele sorbeau din cupa mizeriei. Moartea taie nodul intereselor omenești. Stăpânul nu mai are trebuință de slugi: slugilor nu le mai este frică de stăpân.

Proletarului nu trebuie să-i fie frică de moarte. Ea e slabă ca și el. Ca și el ce muncește, seceră și revoluționează lumea și zi și noapte. Ea se asemănă cu el. Moartea are totul de câștigat, nimica de pierdut. Ia-ți este aliata ta, muncitor. Mănâncă și bea, ca ea. Împărtășește-te din oaspețe, pretutindeni unde poți. Sângele bogatului este sângele tău, carnea bogatului îți este carnea ta. Oasele tale li-i frigi. Acoperi-ți oasele. Răsculați-vă apăsați.

În viața lor, regi, cărmuitor, stăpânitori, fac odată și ei o acțiune bună, accia de a muri. Iar neobositul timp își urmează înainte cursul.

Printul de Savoia e mort. El are dreptul să lese să-i putrezească oasele în basilica

din Supergu, în acest monument care domină statele, culcate la picioarele sale.

Ah, mi-i rușine de idiotițenia omenirii din care fac parte. Și mă întreb, cine va vindeca vreodată pe regi de mândrie și popoarele de supunere, pe oameni de orbire.

Vom furniza noi, oare, neconținut, vinul și sângele pentru prânzurile celor lacomi?

*

Moartea seceră și în Ianuarie.

Dar ce ne pasă de moartea regilor și de suferințele lor. Niciodată, regi, domnitori, stăpânitori, nu vor suferi atâta cât fac să sufere pe alții. Moartea unor asemenea oameni mă lasă rece. Ei se înlocuiesc atât de lesne. Și au coroane, scule, serbări, poeți, cât vreau, ca să se mângâie.

Turin, frumoasa cetate, este în doliu, doliu regal.

Furgoanele se înșiră, drapelele falfăcesc, desfășurându-și în voia vântului, lungile lor crepuri. Ferestrele sunt pline de inscripții funebre. Un popor de soldați staționează cu arme la picior, în tot lungul străzilor.

Tunul își bubue urletul dela un munte la altul. Din adâncimea văilor, clopotele lugubre, muzicele de doliu, nechezarea cailor răspund la semnalul bronzului de bătaie. Suspiniuri ale agoniilor princiare, urlați, urlați...

chestia anexării Libiei (pământ african). Dacă se va găsi o formulă în aceasta privință, atunci pacea va fi încheiată.

Greva generală din Belgia.

— Când va izbucni? — *Ingrijorarea industriștilor.* —

Ziarele belgiene au început să se ocupe de chestia grevei generale pe care partidul socialist o va decreta în ziua când guvernul și majoritatea parlamentară vor respinge propunerea de revizuire constituțională.

Când va izbucni această grevă de a cărei eventualitate să teme atâta lumea industrială și politică, precum și lumea bursei, în Belgia?

Redeschiderea Camerei trebuie să aibă loc, în virtutea Constituției, în a doua săptămână a lunii Noemvrie.

De îndată ce se va constitui biroul, extrema stângă va depune o propunere de lege, cerând revizuirea articolului 47 al Constituției și stabilirea votului universal.

Această propunere va fi semnată nu numai de deputații socialiști, ci de membri ai stângii liberale, de carece stângile liberale din Cameră și Senat s'au declarat în mod unanim favorabile votului universal integral pentru orice cetățean care a atins vârsta de 25 de ani.

Pentru ca propunerea de revizuire constituțională să fie admisă, ea trebuie să obțină două treimi din voturile membrilor Camerei.

Dacă șeful cabinetului se opune la luarea ei în considerație, este probabil că extrema stângă va recurge la obstrucția reglementară. Ea poate să împiedece sau cel puțin să contrarieze votarea bugetelor și să facă foarte grea viața parlamentară.

După cele ce gândesc fruntașii socialiști, greva generală trebuie să fie mijlocul ultim. Ea e preparată metodic, dar, după cele ce se spun acum, nu va fi decretată înainte de începutul primăverii. Ea rămâne o amenințare care va apăsa greu asupra întregii vieți politice și industriale ale țării.

De pe acum se recurge la manopere pentru a se evita această grevă ale cărei urmări sunt văzute cu mare teamă de guvern. Doi dintre miniștri, d-nii Wiart și Renkin au făcut declarații favorabile votului universal.

Primul ministru, d. de Broqueville, caută să dezunească pe socialiști de liberali, arătând că e o deosebire între ideea unora și altora asupra principiului votului universal. În realitate, deosebirea e numai că socia-

Pan e mort... Iată ce cântă, cu vocile lor ipocrite, popi, magistrați, domnitori, în bogate și deșantate costume. Femeile și copiii, tipă de asemeni: femeile și copiii sunt nota ascuțită în concertul multimei. Iar lucrătorul se plimbă, lipsit de muncă, de câte ori moare vreun principe.

Iar principele, pus între patru scânduri, târește după caru-i funebru, un lung convoiu, slugi, generali, academicieni, miniștri, călugări, prelați, cerșetori și bocitori. Dar nici o lacrimă în toți acești ochi uscați.

Ce nefârșit lanț de exploatare, ce leagă pe ministru de lacheu. Și ce capete de burgezi. Nu-i nici o întristare, nu-i nici o simpatie decât din ordinul stăpânirii.

Augustul mort e pus în mormânt. Fiul înlocuiește pe tată, și totul rămâne în regală.

Eu însă cuget la timpul fericit, la timpul de iubire, când moartea nu va mai fi o liberare, când societățile vor aduce un cult artelor și durerei.

Ah, frumoasă, sublimă societate viitoare, în care nimănui nu i se va mai uri, în care nimeni nu va mai fi doborât de povara vieții. Nu vor mai ființa crize, războaie, nu vor ființa doctori, advocați, savanți, cârmuitor, neguțători, antreprenori, proprietari.

Când vei distruge tu oare, toată această vermină, o moarte, o, cea mai necesară din toate revoluțiile.

liștii cer ca votul universal să fie acordat oricărui cetățean care a implinit 21 de ani, pe când liberalii din stânga preconizează vârsta de 25 de ani.

E cert, însă, că lupta pentru votul universal nu va putea fi înfrântă, mai cu seamă că majoritatea populației e decisă să ia o parte activă la toate demonstrațiile.

E de remarcat că și industriașii doresc să lichideze odată chestia aceasta a dreptului de vot și dacă unii ar dori ca guvernul să vie cu o formulă transacțională, cei mai mulți se declară partizani ai votului universal așa cum e cerut de socialiști.

Industriașii sunt foarte pesimiști asupra urmărilor unei greve generale. Ei spun că o asemenea grevă va însemna decăderea industriei belgiene și condamnarea ei la ruină.

Congresul Socialiștilor Români din America.

În zilele de 4 și 5 Iulie 1912, s'a ținut al IV congres al românilor socialiști din America, în Cleveland Ohio.

După terminarea desbaterilor ce au durat două zile, desbateri cari s'au ocupat cu diferite probleme de interes pentru proletariatul român aflat în America, congresul votează cu unanimitate următoarea

Rezoluțiune,

Congresul aduce la cunoștință muncitorilor de limba română din America întreagă, că secțiunile socialiste române de pe teritoriul Statelor-Unite, intrunindu-se la 4 și 5 Iulie în orașul Cleveland Ohio, s'au consolidat și unificat într-o Federație. Aceasta Federației, a făcut demersurile necesare la statul Ohio pentru emiterea de 400 de acțiuni, pe baza cărora se va pune în funcțiune un stabiliment tipografic, și edarea unui ziar cu numele „Muncitorul Român”. Acțiunile vor fi à câte 5 dolari, 200 bucăți se vor distribui între secțiuni, membri și străini, iar celelalte 200 bucăți vor rămâne pe numele comitetului central.

Ziarul va avea ca scop cultivarea muncitorilor de limba română de aci, pe baza lupte de clasă, și a socialismului științific. El va lua apărarea muncitorilor în contra ori cărei exploatare morale sau materiale, provenită din partea capitaliștilor, sau demagogilor români sau străini. Va fi deci un ziar muncitoresc de clasă.

Congresul vestejește apoi purtarea tiranică și autocrată, a demagogilor de aci și de aiurea, cari cu orice preț voesc să-și asigure stăpânirea și pe viitor, asupra claselor dezarmate și sărace de aci, și de aiurea, Congresul îndeamnă pe toți muncitorii conștienți să se grupeze în secțiuni și apoi în Federație, fără nici o teamă, alcătuiind astfel o puternică uniune muncitorească, care are ca țel desrobirea omenirii, de sub ori ce robie economică socialistă, dezrobirea de regimurile capitaliste și a se da poporului dreptul de a se governa el prin el, și a dispune, în voie de rodul muncii sale.

Congresul vestejește purtarea criminală a guvernului ungar, față de muncitorimea de acolo, iar celor căzuți în crâncena luptă pentru apărarea drepturilor poporului le păstrează cea mai duioasă amintire.

Tovarășilor din România le dorște succes și izbândă pe toată linia în lupta ce o duce pentru respectarea drepturilor lor ca cetățeni ai acelei țări. Iar tovarășilor din Rusia, le trimete îmbărbătarea cea mai aprinsă în lupta lor grea pentru răsturnarea sistemului de guvernământ țarist. Congresul salută pe femeile ruse, care prin jertfele lor eroice, pentru dezrobirea poporului rus, au făcut ca întreaga lume cultă să-și aibă privirile ațintite asupra lor. Iar celor închiși în fortărețe pentru cauza poporului rus, congresul le trimete salutări frățești.

Și în fine tuturor tovarășilor din lume cari luptă pentru un ideal larg și omenesc de libertate și egalitate, le trimete un sincer și cordial salut.

Secretarul Federației: A. Germany,
196—8—st. Detroit, Mich (N.-America.)

Ziarele din țară și străinătate contra regimului Tisza-Lukács.

E demn de înregistrat aci că din 32 de gazete zilnice cât apar în Budapesta, 28 au luat acum o ținută hotărât contrară guvernului. Ba ce-i mai mult, până și foile reacționare, „Budapesti Hirlap” și „Az Ujság” „Neues Pester Journal” până mai eri devotatul lui Lukács și lui Tisza, declară azi în cîr „că așa nu poate să meargă mai departe”.

Organul favorit al grofului Tisza „Az Ujság” scrie: „O țară întreagă nu trebuie să fie împinsă la revoluție — de dragul a doi bărbați. Dacă se poate ajunge la o pace, printr'o schimbare de guvern — atunci să nu mai stea nici un moment la cumpănă acest guvern. Parlamentul acesta trebuie dizolvat. Și nu numai alegeri nouă ci și oameni noi trebuie să vie”.

Iată dar că până și cei din jurul lui Tisza, cer oameni noi, în fruntea țării. Aceasta e într'adevăr senzational.

Apoi și celelalte ziare budapestane recunosc că vina scandalurilor în parlament, și a vărsărilor de sânge în stradă — se datorește guvernului și despotului Tisza.

Ziarele austriace — exceptând cele cumpărate de Lukács — atacă cu vehemență guvernul unguresc. Confratele nostru „Arbeiter Zeitung” scrie: „Guvernul din Ungaria e numai a lui Tisza, care e un tiran nebun și Lukács e numai unealta sa. Tinta propriu zisă a lui Tisza este împiedecarea reformei electorale democratice. Lukács este complicele mizerabil care dansează după cum îi cântă Tisza. Ziarul cere îndepărtarea dela cârmă a lui Lukács și Tisza.

Ziarele din Germania, în frunte cu „Berliner Tageblatt” se exprimă astfel despre evenimentele din parlamentul ungar:

„Nici un om politic nu poate seuză procederea șefilor majorității parlamentare din Ungaria, fiindcă abuzând de putere ei acum a doua oară se dedau la acte nemaipomenite într'un stat constituțional. Să nu se uite că lovitura de stat din 4 Iunie n'a fost decât un act de teroare și prin urmare legile votate atunci și sancționate apoi de rege, pot fi oricând contestate. E fapt și aceea, că actualul regulament intern al Camerei, pe temeiul căruia se săvârșesc sălbătăciile în Camera ungară, a fost revăzut și modificat fără colaborarea opoziției, ba chiar împotriva voinței ei. Oare, acum, după ce majoritatea guvernamentală și-a ajuns scopul, votând reformele militare și ale legi noi, — nu s'ar cuveni să aducă și din partea ei o jertfă, să mai cedeze din mândria ei și să caute modalitățile unei colaborări pacifice cu opoziția?”

Cugetări socialiste.

Am văzut ce e aceia războiul. Am văzut pe oameni prefăcuți iarăș în fiare, turbați, ucigând de plăcere, de groază, ca să arate că sunt puternici, de fală. Când dreptul nu mai ființează, când legea e moartă, când orice noțiune de drept dispăre. Am văzut impușcându-se oameni nevinovați, cari au fost întâlniți pe drum și cari dădeau de bănuț, fiindcă le era frică. Să intri într'o țară, să ucizi pe omul ce-și apără casa, pentrucă e îmbrăcat cu o bluză și n'are chipiu în cap. Să dai foc locuințelor unor nenorociți, cari nu mai au păino, să le fărâmi lucrurile din casă, în mare parte să le furi, să bei vinul găsit din pivnițe, să

necinstești femeile găsite pe drum, să consumi milioane, în pulbere, și să lași în urma ta mizeria și ciurma — asta se chiamă... patriotism.

Guy de Maupassant.

*

Acest negru, bătrân, în zdrențe, bețiv, tâmpit, vițios, criminal chiar, pentru că a îndurat două trei osânde — este egalul tău. Ține socoteală, prietene. Dacă tu ești egalul tuturor celorlalți oameni, urmează ca și toți ceilalți oameni îți sunt egali. E un adevăr matematic acesta. Nu se poate ca A să fie egal cu B, fără ca B să fie egal cu A. Principiul pe temeiul căruia tu n'ai pe nimeni asupra capului, nu-ți dă voie să pui pe nimeni sub picioare. Nu există nici o treaptă în demnitatea omenească, căci nimeni din noi nu poate să fie îndreptățit să puie piciorul nici mâna pe altul. Nimeni să nu poruncească, să nu comande. Dacă cineva e înțelept, să ne povățuiască. Dacă-i bun să ne întindă mâna. Inșă nu-i dau dreptul, să ne silească la ceva, fără voie.

E. About.

CRONICA.

— **Polyak Stefan...** E polițistul care a refuzat să asculte ordinul de a brutaliza și a scoate afară din Cameră pe deputații opoziționiști. A fost isgonit din slujbă și va fi judecat de tribunal pentru nesupunere. Pedepsa cea mai mare ce o poate căpăta e de 6 luni temniță. Deputații opoziției, drept dovadă de recunoștință pentru actul plin de curaj al acestui polițist, au făcut o colectă de bani, care în scurt timp a atins suma de 10.000 coroane. E de observat că la această colectă s'au asociat și Casinul național și Bursa cu 3000 coroane. Această sumă a fost dată familiei polițistului, care până mai eri locuia într-o odăiță sărăcăcioasă din strada Visegrad. Cine ar fi bănuț că și 'n tabăra polițistilor se află un caracter, iar nu numai bestii. În ziua de azi când fiecare slujitor al statului se mulțumește să fie o unealtă docilă, un automat fără judecată, care împlinește orbește orice poruncă, fie ea cât de neroadă și josnică — s'a găsit un polițist, care a avut curajul să-și dea socoteală de ceia ce trebuie și ceia ce nu trebuie să facă, un polițist care cugetă la moralitate, un polițist cu simțul de răspundere, care cutează să spuie superiorului său, că ceia ce face și ceia ce poruncește să se facă — e o nelegiuire, o infamie...

— **Polițiști cari plâng...** S'a văzut și asta, în timpul scandalurilor din parlament. Așa se povestește că pe când poliția a procedat la scoaterea deputaților din Cameră, mai mulți polițiști au început să plângă, refuzând să împlinească ordinul. Cu mare greu inspectorul de poliție, a putut să-i determine „să-și facă datoria”.

Un polițist întrebat de un deputat dacă crede că e bine și patriotic ceia ce face poliția — a răspuns: „Domnii deputați, să nu ne blesteme, căci Dumnezeu ne-a blestemat îndeajuns, prin faptul că am fost însărcinați să-i scoatem din parlament.

— **Isgoniții...** S'a stabilit că, Marțea trecută, au fost scoși cu forța din Cameră peste 70 deputați opoziționiști, dintre cari 3 foști ministri, 4 foști secretari de stat, 2 profesori universitari și 4 preoți, dintre cari unul e pretat papal. Mulți din aceștia așa dar au ocupat acum câțiva ani, aceiași demnitate înaltă ca și Lukács, Tisza și compania, fiind sftetnicii, sfătuitoarii împăratului-rege. Astăzi însă sunt dați prada sălbătăciei unor polițiști, și trași, împinși, târșiți afară din Cameră, ca niște câini ordinari. Și mulți din ei sunt groși, baroni, cei mai avuți din țara ungurească. Contele Aladar Zichy, șeful partidului popular e frate cu actualul ministru al cultelor, Zichy János, iar contele Karoly Mihály e cumnatul ministrului de externe comun, contele Berchtold. Și o uimitor cum acești doi miniștri rămân indi-

ferenți, nepăsători la sălbătăciile la cari sunt expuși rudele lor. Încălcați pe puterea guvernamentală, au dat uitărei orice legătură de sânge, de familie, și 'n sufletul lor simțul de demnitate omenească nu mai există.

— **Din negliobiile „Libertății”.** Foaia românească naționalistă din Orăștie, se vede că neștiind cu ce să-și umple paginile, se apucă să cărtească pe socialiști și să le dea povețe. Și pentru acest lucru a ales pe un redactor ce pare a nu fi cu judecata la loc. Mereu ne îmbie, pe noi socialiști, să fim totodată și membri ai partidului național român. Nu vrea să priceapă acest gazetar vorba românească că nu poți fi slugă la doi stăpâni, că nu poți juca la două nunți de odată, că nu poți șede în două lunte. Și cu toate acestea, dânsul pretinde dela muncitorii români ca să fie înserși și la partidul socialist și la partidul naționalist român.

Din întâmplările mari ale vremii de astăzi, ar putea prinde ceva redactorul acesta naționalist — ar putea vedea că muncitorii și toți cei prigoniți în aceasta țară, numai în mijlocul partidului socialist își găsesc rostul lor de a fi, își pot cuceri o soartă mai bună, libertăți și drepturi mai multe. Asta fiindcă partidul socialist e un partid de luptă, care nu știe de odihnă și trândăvie, care mereu e pe picior de bătaie și gata de jertfă. Și cine rischează — câștigă. Partidul național român însă, e un partid care arată că există, că trăește, numai prin vorbirile conducătorilor lui, nu e un partid de luptă, ci un mănunchi de oameni, cari vorbesc și se tânguie. Ori, asemenea alcătuire de partid niciodată nu va izbuti să cucerească drepturi pentru un neam întreg, ci poate numai favoruri pentru câțiva inși.

Dovadă o avem în faptul, că zi cu zi, poporul român suferă noi înfrângeri și atacuri în existența sa națională. Stăpânirea țării lovește în drepturile limbei românești, în școală, biserică, înființează episcopii de maghiarizare, corupe pe preoți și învățători prin congrua și întregiri de leafă, ca să fie uneltele ei slugarnice. Și partidul național vede toate astea, și stă neputincios în fața acestor loviri. Înțelegem dar acum de ce naționaliștii cârtesc împotriva socialiștilor, și pretind dela ei, ca „să se afe între luptătorii partidului național, ca să pună și ei pieptul când văd că vine primejdia asupra ființei noastre românești, să fie de folos și partidului și neamului nostru”.

O spun aceasta naționaliștii după ce s'au convins că singuri nu pot întreprinde nimic, că-s prea slabi, ca să apere un popor, și că au nevoie de sprijin, de aliați.

Și o alianță, naționaliștii ar putea să încheie cu partidul socialdemocrat, dar asta în mod cinstit, pe față, și fără îndemnul ca muncitorii socialiști să fie în același timp și „membrii ai partidului național român” — așa cum o vrea redactorul „Libertății”. Aceasta e negliobie curată. Bai mai mult, e rea credință și calomnie, când acelaș redactor, mai spune că 'n foile socialiste scrise pentru muncitorii români, li se dă povăț de disprețuire a neamului din cari fac parte. De ce-și căptușește cu minciuni, scrisul său, redactorul „Libertății”. Il poftim să arate numai un șir din gazetele noastre, în care să se dea astfel de sfaturi muncitorilor români. Partidul socialdemocrat, oricând și ori unde a luat apărarea popoarelor prigoniți, și a luptat și va lupta oricând cu sinceritate și energie pentru egala lor îndreptățire în țările în cari locuiesc.

— **Manevrele din anul acesta în Ungaria** au costat 30 milioane și jumătate de coroane. Din acești bani, jumătate milion se va împărți economilor din Macău și celelalte șapte cercuri pretoriale, unde au avut loc manevrele, economi păgubiți prin manevre.

— **Dreptul naționalităților în Bucovina.** Cărmuirea din Ungaria, ar putea să ia pildă dela aco austriacă de modul

cum știe să respecte limba naționalităților cari trăiesc în hotarul Austriei și Bucovinei. Din Cernăuți se anunță, că 'n viitoarea sesiune a dietei bucovinene, se va aduce un proiect de lege pentru a se stabili dreptul limbilor. Prin acest proiect se recunosc trei limbi oficiale: germană, română și ruteană. Autoritățile se vor servi de aceia dintre aceste trei limbi care va reprezenta majoritatea locuitorilor din localitatea unde se află aceste autorități. În relațiile dintre autorități, limba germană va rămânea cea oficială. Iar dacă în localitățile românești sau rutene din Bucovina, se va adresa cineva în scris sau prin grai în limba germană la autorități — aceștea vor fi obligate să întrebuinteze și limba germană.

Ce deosebire isbitoare între stările dela noi și cele din Austria și Bucovina. În acestea din urmă țări ale monarhiei austro-ungare — se urmeze o politică specială, împăciuitoare și de bună înțelegere față de naționalități, — recunoscându-se drepturile fiecărui popor de a vorbi limba sa în școală, biserică, și chiar la autorități, justiție, primărie, etc.

La noi în Ungaria însă, limba naționalităților e alungată din școală și biserică, iar la autorități nici nu se pomeneste folosirea vreunei limbi a popoarelor nemaghiare. În Bucovina, locuind trei popoare, stăpânirea acestei provincii austriace hotărăște prin lege ca limba germană, română și ruteană, adică limbele acestor trei popoare conlocuitoare să fie recunoscute ca limbi oficiale. La noi, în țară, locuiesc și maghiari, și români, nemți, slovaci, sârbi, ruteni, croați — și totuși numai o singură limbă e recunoscută ca oficială, cea maghiară. Aceasta e urmarea politice de provocare, politice de maghiarizare a cărmuirii, folosită față de popoarele nemaghiare.

— **Uneltiri contra republicei portugheze.** Ziarul socialist „Münchener Post” publică destăinuirii asupra unui complot urzit în Bavaria și Austria de către cercurile clericale împotriva republicei Portugalia. Ziarul de mai sus comunică motivele șederei fostului rege al Portugaliei, Manuel la München, unde se află de vre-o zece zile. Dânsul locuiește în palatul văduvei ducelui Carol Teodor, ducesa Maria de Braganza, infanta de Portugalia, care de ani de zile jertfește o avere uriașă pentru cauza regalită din Portugalia. În palat ex-regele Manuel, se întâlnește cu agenții săi însărcinați cu pregătirea mișcării pentru răsturnarea republicei în Portugalia. Ziarul face să se înțeleagă că prim-ministrul bavarez, von Hertling e informat despre aceste manevre și combinațiuni. Destăinuirile acestea provoacă senzație.

Secțiunea română din Budapesta ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare Duminică seara la ora 8. Iar în fiecare Mercuri seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszínház-utca Nr. 9.

Activitatea noastră.

Incunoștințare. Lucrătorii români cari se află în fabricile și atelierile din *Uj-Pest*, sunt rugați a se întruni la o consfătuire *Duminică în 6 Octomb.* la ora 7 seara în localul lucrătorilor (Munkásotthon) Gyár u. nr. 41. Vor vorbi delegați comitetului central din Budapesta.

Să veniți cu toții. Să nu lipsească nici unul, căci e în interesul tuturor. *Comitetul.*

Poșta redacției.

N. S. în S. Nr. 8. În numărul viitor vei căpăta răspuns lămurit.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.